

Kennisinfrastructuur

► Conceptrapport

Inhoudsopgave

1. Deelnotitie kennisinfrastructuur	
1.1 Preambule.....	99
1.2 Opdracht, werkwijze en tijdpad.....	99
1.3 Het werkerrein	99
1.4 Dwarsverbanden	100
1.5 Nadere uitwerking.....	100
1.6 Fasering	105
Bijlage I Opdracht en tijdpad.....	106

1.

Deelnotitie kennisinfrastructuur

1.1 Preambule

De werkgroep kennisinfrastructuur maakt deel uit van de projectgroep Didactische Ontwikkelingen en Instrumenten (DOI) binnen het programma Adaptieve Psychologische Vervolgopleidingen (APV). De algemene opdracht betreft het formuleren van realiseerbare en breed gedragen voorstellen en adviezen voor een aantal kennisdomeinen die relevant zijn binnen de psychologisch vervolgoepleidingen. De daadwerkelijke implementatie van hetgeen in de adviezen wordt genoemd, valt buiten de reikwijdte van de werkgroep. In dit rapport worden de deelopdrachten nader gespecificeerd zoals die door de Projectgroep DOI en de Opleidingsraad zijn beschreven. De besproken thematiek vertoont duidelijke raakvlakken en overlap met de thema's binnen andere projectgroepen, en zal dan ook in dat bredere verband moeten worden gezien en worden uitgewerkt.

1.2 Opdracht, werkwijze en tijdspad

Als uitgangspunt voor de werkgroep geldt de opdracht zoals die verwoord is in de documenten vanuit de projectgroep DOI en vanuit de Opleidingsraad (zie bijlage 2 voor details). Het plan van aanpak binnen de projectgroep DOI beschrijft de opdracht als volgt: *'opzet tot inrichting van een kennisuitwisselingsinfrastructuur, inclusief een voorstel voor een structuur voor de borging van de uitkomsten van DOI (in overleg met de projectgroep V&I) een visie op leven lang leren (in afstemming met de projectgroep V&I)'*. In bijlage 2 staan nadere specificaties die in dit rapport worden uitgewerkt.

Er worden twee fasen voorgesteld:

Fase 1 betreft *advisering*, waartoe in dit rapport een aanzet wordt gegeven in de vorm van globale contouren. De oplevering is voorzien in het derde kwartaal van 2021.

Fase 2 betreft *concretisering* in de vorm van de specifieke uitwerking van de adviezen nadat deze zijn geaccordeerd door achtereenvolgens de projectgroep DOI en de Opleidingsraad. Deze zal in het eerste kwartaal van 2022 het licht zien.

De werkgroep bestaat in fase 1 uit drie leden (zie bijlage 1) die samen met de projectcoördinator in een aantal vergaderingen in de eerste helft van 2021 de algemene contouren van de kennisinfrastructuur en de eerste algemene adviezen hebben beschreven.

oor de specifieke uitwerking van de hier onder te noemen onderdelen zal de werkgroep in fase 2, en indien nodig, enkele inhoudelijk betrokkenen consulteren.

1.3 Het werkterrein

Op grond van de opdrachtverlening meent de werkgroep verschillende vormen van kennis te kunnen onderscheiden die van belang zijn binnen de psychologische-opleiding binnen het thema kennisinfrastructuur. Het verwerven, genereren, benutten en borgen van kennis kan worden beschouwd als belangrijke pijlers voor de postmaster beroepsopleidingen. Het belang van de hieronder genoemde kennisdomeinen schuilt in het kunnen handelen op grond van empirische evidentie en geaccumuleerde kennis, in plaats van op meningen, aannamen, belangen en ad hoc beslissingen.

Uit de opdracht en de plannen van aanpak zijn drie domeinen van kennis af te leiden, namelijk:

- (A) beleidsmatig
- (B) onderwijskundig
- (C) beroepsinhoudelijk

Domein A betreft alle kennis en informatie die te maken heeft met het opzetten, inrichten, uitvoeren, monitoren en evalueren van de verschillende psychologische beroepsopleidingen. De belanghebbenden zijn met name diegenen die de opleidingen verzorgen.

Domein B richt zich op het bevorderen van opleiding gerelateerde kennis in de vorm van onder meer onderzoek naar onderwijskundige en didactische methoden en de disseminatie van de resultaten daarvan.

Domein C tenslotte richt zich op de wetenschappelijk gebaseerde kennis en attitude die nodig zijn om de psychologische beroepen in de gezondheidszorg verantwoord te kunnen uitoefenen. Hierbij gaat het om het verwerven van wetenschappelijke attitude, kennis en vaardigheden om beroepsinhoudelijke kennis te benutten en indien mogelijk te genereren.

Daarbij gaat het bij domein A en B om het verzamelen van twee soorten informatie (namelijk respectievelijk regelgeving en empirische onderzoeksbevindingen) die ondergebracht zouden moeten worden in een nieuw op te richten *Onderzoeks- en Documentatiecentrum voor Psychologische Vervolgopleidingen*.

1.4 Dwarsverbanden

Omdat de verschillende vormen van kennis niet geïsoleerd voorkomen, ligt het voor de hand dat er veel dwarsverbanden zijn met andere werkgroepen binnen en buiten het programma APV. Zodra de contouren van kennisinfrastructuur nader zijn beschreven, zal overleg worden gevoerd met andere betrokken partijen. (De beoogde kennisinfrastructuur vormt daarmee een ‘paraplu’ over de opleidingen.) Dit ziet er in grote lijnen als volgt uit:

- ▶ Met de taskforce Aansluiting Master-GZ: de doorlopende kennisleerlijn van bachelor via master en GZ naar KP en verder.
- ▶ Met de projectgroep Visie en Infrastructuur: de visie op opleiden, en de infrastructuur die nodig is om kennis te genereren, te dissemineren en te borgen.
- ▶ Binnen de projectgroep Didactische Ontwikkeling en Instrumenten: de rol van kennis in het opleidingsplan, het competentieprofiel, en de wijze waarop kennis wordt benut en onderwezen.

Ook zijn er bij verschillende onderwerpen verbanden buiten het programma APV:

- ▶ Wat betreft mandaat en verantwoordelijkheden: met het College Specialismen Gezondheidszorg-psycholoog en Psychotherapeut (CSGP), de Commissie Registratie en Toezicht (CRT) en de Opleidingsraad;
- ▶ Formeel verantwoordelijken voor het beleid rondom het inrichten en uitvoeren van de opleidingen: stichtingsbesturen, hoofdopleiders, HCO's, vLogo;
- ▶ Het inrichten van de opleidingen: de opleidingsinstituten;
- ▶ Inbrengen van wetenschappelijke inhoud: de universiteiten en hogescholen.

1.5 Nadere uitwerking

A. Beleidsmatige documentatie

In het kort

Huidige situatie: er is sprake van een landelijke en organisatorische versnippering van de documenten die betrekking hebben op de regelingen en uitvoering met betrekking tot de psy- opleidingen.

Gewenste situatie: het beschikken over een centraal overzicht van alle genoemde documenten zorgt voor een beter overzicht over en efficiëntere sturing van de beleidsmatige aspecten van de opleidingen.

Advies: de werkgroep adviseert om een orgaan in te stellen dat de betreffende documenten verzamelt, knelpunten signaleert, en toegankelijk maakt voor allen die bij de opleidingen betrokken zijn.

A.1. Opdracht

In de opdrachtverlening staat het volgende vermeld: ‘Alle kwaliteitszorg en borgingaspecten van projectgroep DOI zijn onderdeel van werkgroep Kennisinfrastructuur, in

afstemming met de andere werkgroepen’. De werkgroep heeft daarmee tot taak om een opzet tot inrichting van een kennisinfrastructuur te formuleren.

A.2. Aanleiding

De psy-opleidingen zijn beroepsopleidingen waarbij een groot aantal stakeholders is betrokken, en waarop veel verschillende soorten regelingen, kaders en documenten van toepassing zijn. Om de transparantie en doelmatigheid van de opleidingen en hun governance te garanderen, is het van belang dat de geldende regelingen, kaders en documenten onderling op elkaar zijn afgestemd, en dat zij voor alle betrokkenen toegankelijk zijn. Dat is eens te meer aan de orde omdat er periodiek sprake is van het actualiseren, vervangen en ontwikkelen van nieuwe regelingen. Tot op heden ontbreekt voor zowel direct betrokkenen als externe partijen een centraal punt waarop alle van toepassing zijnde documenten te vinden zijn. Veel verschillende documenten zijn in veel verschillende handen, die elk hun eigen mandaat (menen te) hebben, en hun eigen processen voor actualisering kennen. Het is evident dat de inzichtelijkheid en toegankelijkheid met dit alles niet is gediend.

A.3. Doel

Het globale doel bestaat uit het documenteren, borgen en (doen) actualiseren van de kennis en informatie die van belang is voor het inrichten en uitvoeren van de psy-opleidingen. Hiermee wordt bijgedragen aan een inzichtelijke en werkbare landelijke en regionale governance. Dat laatste is van belang om als adaptieve vervolgoedingen adequaat te kunnen inspelen op veranderingen in onder andere zorgvragen en in politieke en maatschappelijke ontwikkelingen.

A.4. Inhoudelijke aspecten

De input voor het documentatiecentrum bestaat uit alle documenten die van belang zijn voor de opleidingen, en die aangeleverd worden door alle daarbij betrokken gremia. Naast toegankelijkheid wordt ook – meer dan nu het geval is - de mogelijkheid geschapen om de regelingen beter op elkaar af te stemmen.

Om een zo compleet mogelijke documentatie toegankelijk te maken, zullen in ieder geval de hier onder genoemde documenten worden opgenomen in het centrum. Daarbij kan in grote lijnen de onderstaande indeling worden aangehouden (waarbij de lijst van documenten niet uitputtend is):

Regelgeving (waarnaar verwezen kan worden d.m.v. links)

- ▶ Algemene Maatregelen van Bestuur (VWS: AMvB)
- ▶ Beroepsprofielen (beroepsverenigingen: NVGzP en NIP)
- ▶ Opleidingsbesluiten (FGzPt; College)
- ▶ Financiering van de opleidingen (TOP)

Uitvoering (documenten die gearhiveerd moeten worden)

- ▶ Documenten m.b.t. opleidingsinstellingen:
 - Opleidingsplannen: Kwaliteit en borging van beleid en uitgangspunten
 - Competentieprofielen en eindtermen van de opleidingen
 - Toetsboeken en daarbij behorende formulieren (o.a. KBS-en)
 - Opleidings- en Examenregelingen (OER)
 - Visitatiereglement
 - Visitatieproctol
 - Regelingen rondom EVC-trajecten
- ▶ Documenten m.b.t. opleiders:
 - Kwaliteit van opleiders (Competentievereisten docent, praktijkopleider, supervisor, werkbegeleider)
- ▶ Documenten m.b.t. opleidingen:
 - Individueel opleidingsplan
 - Contracten
 - Portfolio
- ▶ Documenten m.b.t. praktijkopleidingsinstellingen:
 - Kwaliteits- en ErkenningsKader (KeK): Kwaliteit van praktijkopleidingsinstellingen (vLogo)
 - Samenwerkingsovereenkomsten
- ▶ Themadossiers (zoals bijvoorbeeld):
 - Beroepenstructuur
 - Beroepsprofielen (vanuit de beroepsverenigingen)
 - Jurisprudentie over opleidingszaken
 - Financiering van de opleidingen (TOP)
 - Regelingen vanuit het ministerie van VWS

A.4.a. Cyclus binnen documentatiecentrum

Bij de start van het documentatiecentrum dient te worden vastgesteld welke input moet worden verzameld. Deze wordt vervolgens thematisch geordend naar type documentatie, documenteigenaars (gemandateerden) en belanghebbenden. Indien wenselijk en nodig signaleert het centrum welke documenten onderling in eerste instantie nadere afstemming behoeven en maakt daarvan melding aan de documenteigenaren.

Wat betreft de status van ieder document wordt onder meer het volgende vastgesteld:

- ▶ Op wie heeft het document betrekking? (bijv. OER)
- ▶ Wie heeft het mandaat over/eigenaarschap van/ controle op document? (bijv. CRC van vLogo)
- ▶ Wie werkt/werken ermee? (bijv. Opleidingsinstituut, hoofdopleiders)
- ▶ Wat is de periodieke revisie en door wie dient deze te worden uitgevoerd?

Het documentatiecentrum: up-and-running

Ter bevordering van de toegankelijkheid en transparantie worden alle documenten beschikbaar gesteld via een te ontwikkelen website (zie onder A.5.). Afhankelijk van het type document en de documenteigenaar bewaakt het documentatiecentrum de periodieke revisiecyclus. Het centrum speelt daarin een actieve rol. De updates worden vervolgens weer beschikbaar gesteld op de website.

A.5. Structurele aspecten

Vanuit de aanleiding en het doel is het wenselijk dat een landelijk documentatiecentrum (met als werktitel: *Onderzoeks- en Documentatiecentrum voor Psychologische Vervolgopleidingen*) wordt opgericht dat ten dienste staat van alle bij de opleidingen betrokkenen. Daarbij wordt gedacht aan het inrichten van een fysieke locatie bij een van de stakeholders die een centrale functie heeft rondom opleiden. De benodigde personele bezetting (zowel wat betreft coördinatie als uitvoering) zal nader vastgesteld moeten worden. Te denken valt aan een coördinator en een of meer bureaumedewerkers.

De voorziene taken zijn in grote lijnen genoemd onder A.4.a. en zullen bij de start van het centrum in werkprocessen worden beschreven.

Website. Een belangrijk onderdeel van het centrum is het inrichten en onderhouden van een website (als medium van disseminatie en toegankelijkheid) naar analogie van de website van de Federatie Medisch Specialisten: medischevervolgopleidingen.nl.

Financiering. In een op te zetten begroting zullen zowel de ontwikkelkosten als de reguliere kosten van het centrum nader worden uitgewerkt, rekening houdend met de personele en materiële posten. Ook zal bepaald moeten worden wie de kosten draagt, en of die eventueel over verschillende stakeholders zouden moeten worden verdeeld.

Governance. Een voorwaarde voor het slagen van dit documentatiecentrum is een helder beschreven overleg- en beslissingsstructuur waarbinnen recht wordt gedaan aan de verschillende taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de betrokken medewerkers en partijen buiten het centrum. Wat betreft de processen binnen en buiten het documentatiecentrum dienen deze taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden op voorhand expliciet te worden vastgesteld. Het centrum heeft namelijk een coördinerende en uitvoerende rol in dit beleidsmatige domein.

Explicitering van de governance is daarbij noodzakelijk. Welk gremium heeft het mandaat over en het eigenaarschap van welk document? De coördinator van het centrum heeft periodiek overleg met vertegenwoordigers van de betreffende gremia en eventueel andere betrokkenen om zicht te houden op de compleetheid en actualiteit van de documentatie, en om waar nodig actie te ondernemen.

Stakeholders zijn onder meer:

- ▶ FGzPt (m.n. College, CRT, en Opleidingsraad)
- ▶ Beroepsverenigingen
- ▶ Stichtingsbesturen
- ▶ Vereniging Logo
- ▶ Opleidingsinstituten (RINO's, PPO en RCSW)
- ▶ Hoofdopleiders en Coördinatoren Overleggen (HCO's)
- ▶ Hoofdopleiders van de vier opleidingen binnen de opleidingsregio's: GZ, PT, KP en KNP.
- ▶ Praktijkopleidingsinstellingen en

samenwerkingsverbanden

- ▶ Landelijk P-opleiders Overleg (LPO)
- ▶ Uitvoerende opleiders: (hoofd)docenten, praktijkopleiders, supervisors, en werkbegeleiders
- ▶ Opleidelingen

B. Onderwijskundige kennis In het kort

Huidige situatie: De psy-opleidingen worden merendeels uitgevoerd op grond van (persoonlijke) didactische opvattingen en bestaande praktijken. Het ontbreekt te veel aan op evidentie gebaseerde uitgangspunten en onderwijskundige methoden.

Gewenste situatie: De professionalisering van de uitvoering van de opleidingen is gebaat bij een kenniscentrum waarin op evidentie gebaseerde inzichten over effectieve en efficiënte onderwijskundige methoden in een database zijn opgenomen, of eventueel worden verworven. Advies: De werkgroep adviseert de instelling van een landelijke structuur waarin onderwijskundige kennis wordt verzameld, ontwikkeld, en gedissemineerd.

B.1. Opdracht

Zoals in bijlage 2 is te lezen, wordt de werkgroep geacht om een *'Advies inzake infrastructuur voor onderzoek naar psychologisch onderwijs'* op te leveren. Ook behoort daarbij het *'ontwikkelen/opstellen van een onderzoeksagenda (onderzoek naar onderwijs)'*.

B.2. Aanleiding

Voor het bevorderen van de kwaliteit van de psy-opleidingen is het wenselijk dat bestaande en innovatieve onderwijskundige praktijken zowel theoretisch als empirisch worden ingebed. Daarmee bevorderen we evidence based opleiden, hetgeen kan worden beschouwd als de evenknie van evidence based practice in de gezondheidszorg. In plaats van op basis van eerdere persoonlijke ervaringen, voorkeuren en intuïtie de rol van opleider (zoals docent of supervisor) te vervullen, is het belangrijk dat er gebruik wordt gemaakt van aantoonbaar effectieve manieren van kennisoverdracht en beroepsmatige vorming, zoals het verwerven van specifieke praktische vaardigheden. Het is aannemelijk dat op die manier de effectiviteit en het rendement van opleiden wordt vergroot.

Onderwijskundige principes die ontleend zijn aan bijvoorbeeld het basisonderwijs, het middelbaar onderwijs of hoger wetenschappelijk onderwijs en beroepsopleiding, en aan andere academische disciplines, zoals de geneeskunde, moeten worden toegespitst op de opleidingen binnen de geestelijke gezondheidszorg (in de ruimste zin van het woord). Om die reden is het van belang dat er een op deze opleidingen toegesneden *body of knowledge* wordt opgebouwd en wordt uitgebreid.

Om dat te bereiken is landelijke samenwerking nodig die zowel infrastructurele, inhoudelijke als strategische aspecten omvat.

B.3. Doel

Uiteindelijk gaat het om het realiseren van de empirische onderbouwing van alle opleidingsonderdelen van het postmasteronderwijs, zowel in de cursorische onderdelen als de praktijkonderdelen, en het bevorderen van de transfer tussen beide onderdelen. Hiermee wordt de verbetering van de kwaliteit, innovatie, en efficiëntie van de psy-opleidingen bevorderd.

B.4. Inhoudelijke aspecten

De *input* voor het onderzoekscentrum bestaat uit vragen over onderwijskundige aspecten van de opleidingen, zoals die gesteld kunnen worden door hoofdopleiders, opleidingsinstituten, docenten, opleiders verbonden aan praktijkopleidingsinstellingen. Het onderzoekscentrum geeft daarover gevraagd, maar ook ongevraagd advies.

Primaire (i.e. eigen dataverzameling) en secundaire studies (i.e. systematic reviews en meta-analyses) leveren de benodigde kennis, die ingezet kan worden in de kwaliteitsverbetering en innovatie van het onderwijs. Binnen dit kennisnetwerk wordt gezamenlijk onderzoek gedaan dat leidt tot (nationale en internationale) publicaties over onderwijskundige aspecten en uitvoeringsaspecten van de psy-opleidingen. De onderzoek structuur van "onderzoek naar onderwijs" van de medische vervolgoopleidingen kan hierbij als voorbeeld dienen. Het is van belang om (meer dan nu het geval is) aansluiting te zoeken bij internationale en interdisciplinaire en onderwijskundige theorieën en onderzoeksmethoden.

De inhoudelijke onderwerpen die bijdragen aan evidence based education zijn in vier rubrieken onder te brengen:

1. *Vaststellen van evidentie.* Veel onderwijskundige vragen, courante aannamen en opvattingen kunnen worden onderzocht door middel van literatuuronderzoek (i.e. systematic reviews en meta-analyses). Voorbeelden van dergelijke vragen betreffen de effecten van bepaalde vormen van supervisie, en de vraag of pas afgestudeerden na de masteropleiding eerst zouden moeten 'rijpen' alvorens met een beroepsopleiding te kunnen beginnen.
2. *Doen van effectonderzoek.* Dit betreft primair (effect) onderzoek naar de huidige onderdelen van de curricula en naar didactische methoden. Het is belangrijk dat van veel van wat momenteel wordt toegepast in de psy-opleidingen de effectiviteit en het rendement nog moet worden vastgesteld. Dit geldt onder meer voor de methoden en technieken die worden voorgesteld in de in ontwikkeling zijnde Docentengids binnen het programma APV.
3. *Uitvoeren van onderzoek naar innovatie.* Het in kaart brengen, ontwikkelen en evalueren van onderwijskundige innovaties zorgt ervoor dat er op de psy-opleidingen toegesneden methoden beschikbaar komen. Een voorbeeld is de vraag naar de aard en effectiviteit van het inzetten van *e-learning* in vergelijking met *face-to-face* onderwijs in bepaalde stadia van de opleidingen. Ook wordt specifiek aandacht besteed aan effectieve didactische methoden ter bevordering van

kennisbenutting en – productie, waarmee een academische attitude wordt bevorderd (zie hiervoor domein C). De op te zetten onderzoeken maken daarbij zoveel mogelijk gebruik van onderwijskundige theorieën die het kader vormen voor de vraagstellingen en de interpretatie van de onderzoeksbevindingen.

4. *Disseminatie van evidentie*. Deze bestaat onder andere uit het verzorgen van nationale en internationale publicaties. Daarnaast bevorderen congressen, webinars, workshops en online platforms de disseminatie naar iedereen die bij het opleiden betrokken is. Een voorbeeld van praktische disseminatie is het creëren van een platform voor supervisors, waardoor zij kennis kunnen opdoen en training kunnen krijgen in vaardigheden die van belang zijn voor het kunnen geven van effectieve supervisie.

B.5. Structurele aspecten

Het opzetten van een onderwijskundige interuniversitaire kennisstructuur (in de zin van een netwerkorganisatie) lijkt de aangewezen vorm om het doel te bereiken. Het *Onderzoeks- en documentatiecentrum* voor psychologische vervolgoopleidingen kan daarin een coördinerende rol spelen. De leiding van het onderzoekscentrum is in handen van een te benoemen (bijzonder) hoogleraar voor wie een leerstoel *Onderwijskunde binnen psychologische vervolgoopleidingen* aan een van de universiteiten ingericht zou moeten worden. Deze hoogleraar is daarmee de spin in het web van onderwijskundig onderzoek ten dienste van de psy-opleidingen, en onderhoudt nauwe contacten daarover met andere onderzoeksgroepen in het land. Te overwegen valt dat vanuit het centrum onderzoek wordt geëntameerd door medewerkers en ondersteunend personeel.

Strategisch gezien biedt het centrum ook de mogelijkheid om in gezamenlijkheid (d.w.z. als landelijk netwerk) subsidies aan te vragen voor allerhande onderzoeksprojecten en disseminatie activiteiten.

Website. Evenals voorgesteld ten aanzien van beleidsmatige informatie is het onderzoekscentrum bij uitstek de plek waar alle onderwijskundige informatie (zoals publicaties en webinars) wordt beheerd en toegankelijk wordt gemaakt voor belangstellenden. Een website die toegang geeft tot de materialen is daarvoor een zeer wenselijk medium. Een medewerker van het centrum heeft als taak om deze website van content te voorzien en deze te actualiseren.

Financiering. De posten die ten aanzien van het documentatiecentrum zijn genoemd, zijn mutatis mutandis ook van toepassing op het onderwijskundige kennisinstituut. Naast deze uitgavenkant kunnen (delen van) subsidies mogelijk als inkomsten worden aangemerkt.

B.6. Uitwerking

- ▶ Advies inzake infrastructuur voor onderzoek naar psychologisch onderwijs: november 2021
- ▶ Ontwikkelen/opstellen onderzoekagenda (onderzoek naar onderwijs): juli 2022

Afstemming:

- ▶ Wat betreft didactische methoden: DOI-werkgroep 'didactische methoden'
- ▶ Wat betreft kennisverwerving: onderwijskundigen
- ▶ Wat betreft leerstoel: universiteiten

Voorleggen ter consultatie aan bijvoorbeeld:

- ▶ HCO's, Adviesraad, vLogo, opleidingsinstituten, universiteiten

C. Beroepsinhoudelijke kennis In het kort

Huidige situatie: de verwerving en toepassing van wetenschappelijke kennis en attitude worden momenteel redelijk onafhankelijk van elkaar gerealiseerd in opleidingsonderdelen. De werkgroep is van mening dat aansluiting tussen deze onderdelen die lopen van de bacheloropleiding tot voorbij de specialistenopleiding suboptimaal is.

Gewenste situatie: de aanname is dat een expliciete en goed beargumenteerde leerlijn op het gebied van wetenschap over alle psychologische opleidingen heen bijdraagt aan een betere kwaliteit van de zorg en aan een grotere professionalisering van de psy-beroepen.

Advies: de werkgroep adviseert het opstellen van een expliciete visie op levenslang leren ten aanzien van de verwerving en toepassing van wetenschappelijke kennis. Daartoe dienen op landelijk niveau leerlijnen, leerdoelen en onderwijskundige methoden te worden vastgesteld en eventueel ontwikkeld die recht doen aan het stadium van de opleiding.

C.1. Opdracht

Bijlage 2 beschrijft als een van de taken voor de werkgroep het formuleren van een '*Advies inzake visie op leerlijn academische attitude*'.

C.2. Aanleiding

Professionals die op een academisch niveau werken, zijn het aan hun stand verplicht om wetenschappelijk onderbouwde kennis te gebruiken in de uitoefening van het beroep, en op een wetenschappelijke manier te reflecteren op deze uitoefening. Een rode draad door de opleidingen (aan te duiden als leerlijn) is de bevordering en borging van kennisbenutting en – productie ten gunste van de kwaliteit van de geestelijke gezondheidszorg in brede zin. Het is daarom nodig dat opleidingen van meet af aan het belang van wetenschappelijke onderbouwing van de beroepen leren appreciëren en leren toepassen.

Dat impliceert het aanleren en bevorderen van een wetenschappelijke attitude bij opleidingen. Deze begint in de bacheloropleiding en masteropleiding waarin wetenschappelijke deelvaardigheden (zoals onderzoeksmethodiek en literatuurontsluiting) worden onderwezen en toegepast (zoals in de masterthese). In de GZ-opleiding staat dan de kennisbenutting centraal, terwijl met name in de opleiding tot klinisch psycholoog het totale proces van kennisproductie aan de orde komt,

van het afleiden en ontwikkelen van vraagstellingen (evt. in co-creatie met direct betrokkenen), het uitvoeren en rapporteren van onderzoek, en het genereren van impact van de onderzoeksresultaten. Een belangrijke vaardigheid daarbij is het kunnen werken in teamverband aan onderzoeksvraagstukken. De werkgroep is van mening dat het hebben van een wetenschappelijke attitude bijdraagt aan het consolideren van de professionele identiteit als beroepsbeoefenaar (op individueel niveau) en als beroepsgroep (op collectief niveau).

Om dat alles te realiseren is het nodig dat er een duidelijke visie wordt geformuleerd ten aanzien van de rol en de plaats van wetenschappelijke kennis en attitude binnen en over de opleidingen heen. Op welke wijze kan deze bijdragen aan een betere zorg? Hoe kan algemene kennis worden toegepast in de zorg voor een specifieke cliënt? Hoe kunnen problemen uit de praktijk worden vertaald naar onderzoekbare vragen? Naast een visie verdient ook het uitvoeringsaspect expliciete aandacht. Hoe kan de visie in onderwijskundige en didactische zin worden vertaald? Wat moeten opleidingen in de verschillende onderdelen van de beroepsopleidingen leren en toepassen? Welke vaardigheden en attitude dienen opleiders (zowel in het cursorische onderwijs als in de praktijk) te bezitten? Welke faciliteiten zijn binnen de opleidingsinstellingen en praktijkopleidingsinstellingen nodig? Deze en andere vragen worden geïnventariseerd en van mogelijke antwoorden voorzien.

De werkgroep realiseert zich dat er binnen verschillende werkgroepen van het programma APV wordt nagedacht over leerlijnen binnen en over de opleidingen heen. Omdat de academische vorming een zwaar accent heeft, is ervoor gekozen om met name binnen deze werkgroep hieraan expliciet nadere uitwerking te geven.

C.3. Doel:

De inhoud en structuur binnen dit domein hebben als doel het aanleren en bevorderen van een wetenschappelijke attitude, kennis en vaardigheden bij de opleidelingen. Deze trias is een vereiste voor het kunnen leveren van wetenschappelijk geïnformeerde (en daarmee effectievere) psychologische zorg.

C.4. Inhoudelijke aspecten

- ▶ Uitgangspunt is het aanleren van een (toegepaste) wetenschappelijke attitude. De opleidelingen moeten beroepsmatig leren leven met zich snel ontwikkelende en veranderende wetenschappelijke inzichten en met veranderende vragen en omstandigheden in de zorg. Het ontwikkelen en behouden van een blik op deze veranderingen die soms buiten het directe eigen gezichtsveld liggen, is daarbij cruciaal.
- ▶ Integratie van wetenschappelijke attitude, kennis en vaardigheden in de gehele opleiding (zowel in het cursorische gedeelte als in het praktijkgedeelte) is een speerpunt binnen dit domein. Daarmee klinkt de wetenschap door in alle aspecten van de psy-opleidingen en de klinische praktijk, en wordt tegenwicht

geboden aan pseudowetenschappelijk of intuïtief handelen.

- ▶ Een belangrijke eerste stap is het vaststellen van de vereiste competenties bij zowel opleidingen als hun opleiders (zowel in het cursorische als praktijkgedeelte).
- ▶ Er is een duidelijke opbouw nodig in de vorm van een expliciete doorlopende leerlijn over de bacheloropleiding, de master-, GZ-, PT- en KP-opleidingen heen. Daarbij wordt gedacht aan een duidelijke aansluiting van de verschillende opleidingen door uitbreiding en/of verdieping van kennis en vaardigheden. Deze opbouw kent verschillende niveaus, namelijk het verwerven van basisvaardigheden in de bachelor en master, kennisbenutting en integratie van kennis in de GZ, en impact, kennisbenutting, kennissynthese en kennisproductie in de KP. Daarbij behoort ook de implementatie van nieuw verworven inzichten en methoden in de praktijk. Naarmate men verder vordert in de opleidingen is er namelijk sprake van toenemende complexiteit van de zorgvraagstukken en -contexten.
- ▶ Er is behoefte aan het formuleren van een visie op een leven lang leren m.b.t. kennis en wetenschap, en de rol van leerlijnen daarin. Dit onderwerp houdt ook verband met de directe aansluiting tussen master en GZ-opleiding, met een betere doorstroming van GZ naar KP, maar ook met continue (bij)scholing na afronding van de KP-opleiding. Ook de rol van de research master en de TopKlas wordt op deze leerlijn gepositioneerd. Het bevorderen van promotietrajecten als onderdeel van deze leerlijn verdient daarbij specifieke aandacht, omdat daarmee scientist-practitioners in de werkelijke zin van het woord worden opgeleid.
- ▶ De kennisbenutting en de academische attitude komen aan de orde in zowel het cursorische onderwijs als in het praktijkdeel; het gaat daarbij met name om de wisselwerking tussen theorie (wetenschappelijke bevindingen op een abstractieniveau) en praktijk (afstemming op de individuele cliënt of het cliëntsysteem).

C.5. Structurele aspecten

Dit domein kent een decentrale organisatie op het niveau van de opleidingsinstellingen onder leiding van de betreffende hoofdopleiders.

C.6. Uitwerking Aanpak:

- ▶ Gezamenlijk plan en uitvoering (landelijk en over opleidingen heen);
- ▶ Definiëring van inhoudelijke kennisdomeinen en methoden;
- ▶ Vaststellen van de gewenste infrastructuur en faciliteiten tijdens de opleiding en ook daarna (digitale toegang tot informatie, congressen);
- ▶ Vereisten voor academische vaardigheden bij alle soorten opleiders (Doc, PO, SV, WB);
- ▶ Eventueel opzetten van een accreditatiesysteem voor de genoemde soorten opleiders (als onderdeel van de aanscherping van herregistratie-eisen).

Afstemming:

- ▶ Wat betreft de gevolgen voor het curriculum: DOI-werkgroep toekomstbestendig opleiden en toetsen
- ▶ Wat betreft didactische methoden: DOI-werkgroep didactische methoden
- ▶ Wat betreft competenties: DOI-werkgroep competentieontwikkeling van opleiders
- ▶ Wat betreft inhoudelijke aansluiting Ma-GZ: taskforce (die houdt zich bezig met de structuur van de aansluiting, en hier gaat het om de inhoudelijke kant daarvan).

Voorleggen ter consultatie aan onder andere:

- ▶ HCO's, Adviesraad, opleidingsinstituten, praktijkopleidingsinstellingen, universiteiten.

1.6 Fasering

Het project kent de volgende fasen:

Fase 1: Advisering

In deze fase worden een of meer scenario's opgesteld met betrekking tot de kennisinfrastructuur. De werkgroep doet ook een voorstel voor de inrichting van het *Onderzoeks- en documentatiecentrum voor psychologische vervolgoepleidingen* (ODPV). Er vindt afstemming plaats met de andere DOI-werkgroepen en met de projectgroep V&I. Er wordt een advies opgesteld met een visie op de leerlijn 'academische attitude'.

Fase 2: Concretisering

Na bespreking in en accordering door de projectgroep DOI en door de Opleidingsraad wordt het plan voor de inrichting van het *Onderzoeks- en documentatiecentrum voor psychologische vervolgoepleidingen* nader uitgewerkt. Ook zal de visie op en invulling van de wetenschappelijke leerlijn verder worden ingevuld. In deze fase is voorzien in een uitbreiding van de werkgroep met deskundigen, zowel intern (APV) als extern (inhoudelijke experts).

Bijlage I

Opdracht en tijdpad

Uit DOI 'Concept Plan van Aanpak' 22-09-2020

Doel:

- ▶ opzet tot inrichting van een kennisuitwisselingsinfrastructuur, inclusief een voorstel voor een structuur voor de borging van de uitkomsten van DOI (in overleg met het project V&I)- een visie op leven lang leren (in afstemming met het project V&I)

Acties en planning:

Wat	Gereed	Opmerking
Opstellen scenario's voor infrastructuur	Juli 2021	In afstemming met V&I
Advies inzake infrastructuur	November 2021	In afstemming met V&I
Advies inzake visie levenslang leren	Oktober 2022	In afstemming met V&I

Uit: DOI: Concept plan van aanpak 02-02-2021

Wat	Gereed	Opmerking
Opstellen scenario's voor infrastructuur : Voorstel voor ontwikkeling, opleidings- en kennisbank	Juli 2021	In afstemming met V&I
Advies inrichten structuur opleidingsinstellingen	September 2021	Best practices uit oa medische vervolgopleidingen meenemen
Advies inzake infrastructuur voor onderzoek naar psychologisch onderwijs	November 2021	In afstemming met V&I
Advies inzake visie op leerlijn academische attitude	Januari 2022	In afstemming met V&I
Concreet plan en verkenning realisatie kennisinstituut	Februari 2022	
Realisatie en implementatie kennisbank	2022	
Ontwikkelen/opstellen onderzoeksagenda (onderzoek naar onderwijs)	Juli 2022	

Uit: Deliverables, t.b.v. LOPB, VWS en t.b.v. publiciteit (LOPB 25.02.2021; Vergaderstuk 21.023.a)

Juli/augustus 2021

- ▶ Opstellen scenario's voor infrastructuur: Voorstel voor ontwikkeling opleidings- en kennisbank

September 2021

- ▶ Advies inrichten structuur opleidingsinstellingen

Dit document is een publicatie van van het programma Adaptieve Psychologische Vervolgopleidingen.
Kijk voor meer informatie op www.progapv.nl of stuur een e-mail naar: programmasecretariaat@progapv.nl

Programma Adaptieve Psychologische Vervolgopleidingen is een initiatief van FGzPt.
Arthur van Schendelstraat 650, 3511MJ Utrecht
Postbus 2713, 3500 GS Utrecht